У пошані до піонерів — лицем до молоді!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVII. No. 151. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 22-го СЕРПНЯ (AUGUST) 1970 Ч. 151. VOL. LXXVII.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

П'ятниця, 21 серпня 1970

В АМЕРИЦІ

ПРЕДСТАВНИК УРЯДУ ПРЕЗИДЕНТА НІКСОНА в найближчмоу часі має звернутися до голови Палатної Комісії Способів і Засобів конґресмена демократа з Аркенсо Вілбура Міллса в справі передачі частини федеральних податків стейтовим Леґіслятурам. На Крайовій Конференції Губернаторів в Осейдж Бічу в Мізурі говорено про те, що конґресмен Міллс має започаткувати переслухання в цій справі. Президент Ніксон вже давніше висловив був бажання віддати частину федеральних податків стейтам, щоб вони їх використовували на окремі програми та цим способом відтяжили б федеральний Уряд в його обов'язках.

ГОЛОВНИЙ ПРОКУРАТОР ЗСА наказав внести скарги до Федерального Суду проти стейтів Ню Гемшир і Північної Каролайни, в яких то скаргах мали б ствердити, чи згідний з Конституцією є новий закон, який дає виборчі права всім, що скінчили 18 років життя. У вироках на ці скарги мають також стверджувати, чи згідні з Конституцією є ті місця в новому законі, в яких говориться про екасування вимоги грамотности при реєстрації виборців. Новий виборчий закон зменшує виборчий вік до 18 років, касує вимогу грамотности при реєстрації та зменшує вимогу побуту в даній місцевості при президентських виборах тільки до 30-ох днів.

56-РІЧНИЙ ДЖАН Н. ІРВІН найменований на підсекретаря в Державному Департаменті. Він вже працював в цьому Департаменті як асистент секретаря оборони в Уряді президента Айзенгавера. Ірвін — це відомий нюйоркський адвокат. Цю номінацію мусить затвердити Сенат. Ірвін займе становище, яке залишив Елліот Л. Ричардсон, що став секретарем здоров'я, освіти і соціяльної опіки. Державний секретар Вілліям П. Роджерс вибрав його з-поміж численних кандидатів на цей важливий пост, як можливо найздібнішого, щоб міг співпрацювати з ним і з Генрі А. Кіссінґером, окремим асистентом Президента в справі державної безпеки.

ПАНІ ДЖОЗЕФ КОПЕЧНІ твердить, що сенатор Едвард М. Кеннеді говорив правду, і що суддя Джеймс А. Бойл, який головував на закритій судовій розправі, на якій переслухували двадцятьох кількох свідків і самого сенатора Кеннеді, „залишив неприємний посмак" своєю заявою, кажучи, що він не вірить у те, що казав Кеннеді. Пані Джозеф Копечні, мати покійної Мері Джо Копечні, яка втонула, їхавши з сенатором, — відкидає всяку думку про те, що була якась романтична пригода між сенатором та її дочкою. „Мері, каже вона, знайшла була мужчину, з яким мала одружитися". Пані Джозеф Копечні критикує Кеннедових помічників Пола Маркгема і Джозефа Ґарґена за те, що не повідомили поліцію про нещасливий випадок. Про це написала пані Копечні статтю в журналі „МекКолл".

КОНВЕНЦІЯ ВЧИТЕЛІВ схвалила резолюцію, в якій підтримується право студентів одягатися згідно зі своїми бажаннями та носити довге волосся, бороду й вуса. На Конвенції Вчительської Федерації, яка нараховує 200,000 членів, було 1000 делеґатів в Питтсбурґу, Па. Там схвалено такі резолюції: 1. Свобода промови й вислову, в цьому також і свобода кожного одягатися згідно з бажанням та носити довге волосся й бороду. 2. Свобода преси, свобода друкувати або поширювати літературу на теренах школи. 3. Свобода зборів і товариств, в тому й право домагатися, щоб інші приєднувалися до організації.

У СВІТІ

АПОСТОЛЬСЬКА СТОЛИЦЯ І ЮҐОСЛАВІЯ НАВ'ЯЖУТЬ внедовзі повні дипломатичні взаємини. Для завершення переговорів у цій справі — до Беоґраду прибув представник Ватиканського державного секретаріяту, монсіньйор Аґустіно Касаролі. За т. зв. Лятиранськими пактами між Італією і Апостольською Столицею з лютого 1929 року, які стали частиною італійської конституції, „Чітта дель Ватікано" формально є самостійною державою.

ПРЕЗИДЕНТ КІПРУ АРХИЄПИСКОП МАКАРІОС ПЕРЕСТЕРІГ турків, що кіпрське військо і поліція не допустять до вого, щоб кіпрські турки проголосили на Кіпрі свою державу в державі. Спір між кіпрськими греками й нії, тепер самостійної держави, від кінця останньої світової турками та проблема Кіпру, колишньої британської коловійни хвилює населення того середземноморського острова, Грецію, Туреччину й міжнародний світ.

ЯПОНІЯ ГОТОВА активно допомогти до відбудови поруйнованого війною В'єтнаму і до економічного розвитку всіх південно - азійських країн, призначивши вже на ту ціль на найближчих 5 років 4 більйони долярів. — заявив японський міністер закордонних справ Кіічі Аічі під час своїх відвідин у столиці Індії Ню Делі. Він висловив переконання, що проблема колишнього Індокитаю, себто обох частин В'єтнаму, Ляосу й Камбоджі, є проблемою Азії і тому самі азійські держави повинні розв'язати її.

ЙОРДАНСЬКИЙ КОРОЛЬ ГУССЕЙН ЗАПЕРЕЧИВ твердження деяких арабських партизанських діячів, начеб він і його уряд плянували зліквідувати на території Йорданії партизансько - терористичні організації, які заповіли, що вони зірвуть кожне порозуміння, до якого дійдуть Єгипет і Йорданія з Ізраїлем. Король Гуссейн будім-то старається позискати арабських націоналістів для його пляну — створення з йорданської частини, яку тепер Ізраїль тримає під своєю військовою окупацією, нової „Палестинської держави", заселеною втікачами з Палестини, які створили б там власне правління.

У НІҐЕРІЇ ФОРМАЛЬНО ІСНУЄ амнестія для всіх, що брали активну участь у війні Біяфри проти військ центральної Ніґерії. Але одночасно приймається там на державну працю тільки малий відсоток колишніх службовиків і робітників з колишньої Біяфри, себто Східньої провінції Ніґерії. Всупереч формальному зовнішньому замиренню — ворожнеча ніґерців супроти племени ібо, яке становить більшість населення в колишній Біяфрі, продовжується і члени того племени, навіть найбільш кваліфіковані робітники, масово безробітні.

Президенти Ніксон та Діяз Ордаз порозумілися в спірних кордонних справах

Пуерто Валларта, Мехіко. — 20-го серпня відбулася несподівана зустріч обидвох президентів ЗСА Ричарда М. Ніксона та Мехіко Ґустава Діяза Ордоза в літниськовій місцевості Пуерто Валларта, під час якої прийшло до порозуміння в справі давніх дрібних спорів щодо кордону між обидвома сусідніми країнами. Кордон між обидвома державами йде вздовж ріки Ріо Гранде, яка часто зміняє своє корито і забирає дещо терену від ЗСА або Мехіко. Обидва президенти погодилися, як треба розв'язати цю справу. Президент Ніксон сказав у своїй промові, що „кордони, можемо тепер сказати, не є муром, який нас ділить, вони є мостом приязни, що нас об'єднує". Обидвох президентів оваційно вітали коло 10,000 осіб. З президентом Ніксоном була і його дружина. Не подано подробиць, як вирішено розв'язати прикордонні справи, в засаді принято плян, який випрацювали мехіканський міністер закордонних справ Антоніо Каррільльо Флорен та державний секретар Вілліям Роджерс, які брали участь в переговорах і були присутні на пресовій конференції. Договір в справі кордону мають ратифікувати Сенат ЗСА та мехіканський Конґрес. Обидва президенти обговорювали і справу наркотиків, які масово перевозять із Мехіко до ЗСА. В цих переговорах брав участь від ЗСА головний прокуратор Джан Н. Мітчелл. Боротьба проти секретпривозу наркотиків дає успіхи. Мехіканці дістали гелікоптери від ЗСА, щоб успішніше поборювати цю контрабанду. Немає ані однієї проблеми, яка різнила б обидві країни, президенти яких в приязні вирішили всі справи, що були на денному порядку.

Конґресова Підкомісія проти будови найшвидшого в світі літака

Вашинґтон. — Підкомісія при Спільній Конґресовій Комісії схвалила, що треба б відкласти будову найшвидшого в світі транспортового пасажирського літака, що летить зі швидкістю більшою від звука, бо такий літак — це тягар для Уряду і для промислу, який на спілку з федеральним Урядом мав би фінансувати продукцію цього нового літака — ССТ (суперсонічний транспортовець). Цей літак був би також великим шкідником для довкілля, бо занечищував би повітря та спричиняв би такий жахливий гуркіт, що люди не могли б спати. Уряд мав би витратити на продукцію прототипа цього літака коло трьох більйонів долярів, на чотири рази більше, як думав президент Джан Ф. Кеннеді в 1963-го року. Літак мав би мати швидкість 1,800 миль на годину. Вкладені Урядом гроші мали б вернутися з продажу літаків, випродукуваних на взорах прототипу.

Сенатська Підкомісія проти занечищування автами повітря

Вашинґтон. — Сенатська Підкомісія схвалила законопроєкт, який після 1975-го року заборонятиме продукувати авта, які занечищують газом повітря. Цей законопроєкт мав би обов'язувати від 1-го січня 1975 року. Всі авта, продуковані після тієї дати, мали б мати таке приладдя, що нищило б до 90 відсотків той дим, який виникає під час спалювання газоліни. Вірять, що Сенатська Комісія і Сенат схвалять цей проєкт, але нема певности, яке становище займе в цій справі Палата Репрезентантів, яка вже схвалила законопроєкт про очищування повітря, але в ньому немає того пункту, який домагається „чистих" авт від 1975-го року.

ДВОМІСЯЧНИК КНИЖКИ Й ПРЕСИ В АВСТРАЛІЇ

Сідней. — У липні-серпні відбувається в Австралії черговий, вже 13-й Двомісячник української книжки й преси, влаштований заходами Української Центральної Шкільної Ради. Проведення Двомісячника доручено письменникові і педагогові проф. Дмитрові Нитченкові. Союз Українських Організацій Австралії, СУОА, під головуванням М. Болюха, видав заклик до громадянства, щоб старші набували книжки для себе й особливо для дітей та передплачували українську пресу.

КОРАБЕЛЬ ІЗ СМЕРТЕЛЬНИМ ГАЗОМ

На цій світлині бачимо, як корабель „ЛеБарон Расселл Бріґґс" занурюється в океан із 418 цементовими трумнами зі „смертоносним" нервовим газом.

МІСІЯ ДОБРОЇ ВОЛІ

З доручення президента Ніксона астронавт Франк Борман роз'їздить по різних країнах, стараючися приєднати їх для спільної акції в користь американських полонених у Північному В'єтнамі. На світлині бачимо, як Борман (праворуч) стискає руку голові американської делеґації на Паризькій конференції в справі В'єтнаму, амбасадорові Дейвідові Брюсові, у Парижі.

ЗСА підписали з Камбоджею умову щодо постачання зброї і виряду

Вашинґтон. — Офіційні американські кола потвердили, що між ЗСА і Камбоджею підписано в останніх днях умову щодо достави зброї, але не подано подробиць. Дотепер ЗСА доставили Камбоджі зброю вартости 8,900.000. Припускають, що теперішня умова охоплює зброю, джіпи, вантажні й транспортові авта, військовий комунікаційний споруд і т. п., разом наа 40 мільйонів долярів. Ту допомогу мають доставити Камбоджі якнайшвидше з уваги на важку тамошню воєнну ситуацію. Реґулярні північно-в'єтнамські й партизанські війська заатакували в останніх днях дві місцевості у віддалі 9-ох миль від столиці Пномпеню. Бої із змінним щастям продовжуються за різні міста вздовж ріки Меконґу та на шляху між Пномпенем і Сіямською затокою.

У справі замирення на Півдні Азії нема ніяких змін. У четвер 20 серпня відбулося 80-те з черги засідання Паризької конференції про В'єтнам, але новопризначений голова американської делеґації, Дейвід К. Е. Брус, навіть не пішов туди і проводив американській делеґації його заступник, Філіп Габіб. Він виголосив двохвилинну промову та згодом відмовився подати причину неприявности Бруса. Припускають, що Брус наслідує попередню тактику комуністів і не хоче бути приявним на засіданнях, на яких нема рівного йому за ранґою комуністичного представника. Голова північно-в'єтнамської делеґації Хуан Туі є в дорозі з Ганою до Парижу.

Людські втрати у В'єтнамській війні

Сайґон. — В останньому тижні згинуло на В'єтнамському фронті 69 американських вояків, на 16 менше, як попереднього тижня. 615 американців було ранених в минулому тижні. Загалом від 1 січня 1961 року згинуло у В'єтнамі 43.366 американських військовиків, а 286.858 було ранених. Що стосується південно - в'єтнамської армії, то в минулому тижні було 300 вбитих і 834 ранених. Загалом від січня 1961 року згинуло 112.180 південно - в'єтнамських військовиків і 237.103 було ранених. Північно - в'єтнамська реґулярна армія і В'єтконґ втратили в минулому тижні 1.924 вбитими, а від 1 січня 1961 року комуністи втратили 665.144 вбитими. Ці величезні комуністичні втрати в людях є головною причиною послаблення боїв на В'єтнамському фронті та неможливости Північного В'єтнаму повести великими силами нову більшу офенсиву.

За кілька днів почнуться переговори між Ізраїлем і арабами

Об'єднані Нації. — Амбасадор Ізраїлю при Об'єднаних Націях вручив делеґованому для справ Близького Сходу Радою Безпеки дипломатові Гуннарові Яррінґові офіційне повідомлення ізраїльського уряду, що він готов приступити до мирових переговорів з Єгиптом і Йорданією, які вже раніше висловили свою згоду на 90-тиденне воєнне перемир'я і започаткування переговорів. Американські керівні кола висловили переконання, що ті переговори, ведені не безпосередньо, а за посередництвом Гуннара Яррінґа, розпочнуться в наступному тижні. Ізраїльська нота подає суґестію, щоб переговори велися в географічно ближчому місці до обширу конфлікту, аніж Ню Йорк, як ось Женева або Кіпр, але водночас підкреслює, що Ізраїль не пересуджує справи. На найближчу неділю скликано засідання ізраїльської ради міністрів, на якій обмірковуватимуть остаточні пропозиції Гуннара Яррінґа щодо місця і рівня переговорів. Водночас в минулий четвер прибув до Каїро йорданський король Гуссейн в товаристві свого прем'єра, міністра закордонних справ, шефа штабу йорданської армії та головного дорадника в справах палестинських втікачів, себто насправді партизанських організацій. Єгипетський президент Гамаль Абдель Нассер прийняв Гуссейна на летовищі з великою парадою, підкресливши цим велике значення цих відвідин. Припускають, що на нарадах Нассера з Гуссейном у приявності найвищих єгипетських і йорданських мужів устійнять становище цих двох держав у справі замирення з Ізраїлем.

В Монтреалі почався Конґрес Центрального Союзу Українського Студентства

Монтреаль. — В четвер 20 серпня ц. р. тут у приміщеннях Монтреальського Університету, почався Конґрес ЦЕСУС-у — Центрального Союзу Українського Студентства, в якому об'єднуються всі Крайові українські студентські організації в різних країнах українського поселення у вільному світі, і що його очолює тепер як президент д-р Богдан Футей, водночас також головний радний УНСоюзу. Відкриття Конґресу було попереджене товариською зустріччю, що відбулася в домівці Спілки Української Молоді в Монтреалі. Офіційне відкриття Конґресу ЦЕСУС-у відбулося в четвер о год. 1:30 по полудні і в програму його входило студентське привітання, слово уступаючого президента д-ра Б. Футея, звідомлення комісії Конґресу тощо. Конґрес триватиме до неділі 23 серпня ц. р. У програмі його сесій і займять передбачені крім доповідей і дискусій також різнородні імпрези. На п'ятницю були заплянована доповіді про „Революційний Український Студентський Рух" В. Кравченка, А. Бандери та інших, доповідь про СКВУ, „Порівняння Українського і Квебівського Визвольних Рухів", „Визвольний Рух на Україні сьогодні" д-ра К. Савчука, як теж панель на тему „Екуменізм та Українська Церква" з участю о. Куташа, о. Цимбалістого, д-ра Янева та д-ра Біланюка. В суботу будуть відбуватись сходини резолюційної та інших комісій після обіду проходитиме друга сесія Конґресу із звідомленнями про працю комісій і з прийняттям загальних рішень та постанов. На неділю передбачені вибори головних органів ЦЕСУС-у, після яких виголосить своє слово новообраний президент ЦЕСУС-у. Ввечері цього ж дня відбудеться святковий студентський концерт Студентського Басового Кварету з Відня і зустріч студентів з українським громадянством Монтреалю. Українські студенти ЗСА репрезентовані на Конґресі Союзом Українських Студентських Товариств Америки — СУСТА, й українські студенти з Канади — Союзом Українського Студенства Канади — СУСК.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ ВІДВІДАЛИ РИМ

Рим. — Впродовж кількох днів у Римі, відвідуючи всі українські центри, установи й Собор св. Софії, перебувала група української молоді з Канади. 43 студенти й студентки під проводом керівника групи отця - редемпториста Данила Лукого, духовного опікуна українського Католицького Юнацтва в Канаді, відвідували країни Зах. і Сх. Европи, в тому й Україну, звідки прибули до Італії. Багато сповідались і причащалось у храмі св. Софії, цікавились працею Українського Католицького Університету та можливостями навчання в тій науковій інституції.

У Філядельфії видано вже десяте число журналу „Нотатки з мистецтва"

Філядельфія, Па. — Цими днями вийшло тут з-під друкарської преси уже десяте число одинокого у вільному світі українського мистецького журналу „Нотатки з мистецтва". Започаткований ще 1963 року філядельфійським Відділом Об'єднання Мистців Українців в Америці (ОМУА), цей неперіодичний журнал став поважною репрезентативною трибуною української мистецької думки, об'єднуючи на своїх сторінках численних авторів-мистецтвознавців, мистецьких критиків і мистців. Виходить журнал великим форматом у 4-ку, на доброму папері з багатьома ілюстраціями, в тому числі й кольоровими, у кожному випуску. Редаґує журнал Колеґія в складі якої входять: Михайло Дмитренко, Василь Дорошенко, Петро Мегик, він же технічний редактор, Степан Рожок і Марія Струтинська. Десяте число журналу, видано як ювілейне, на 72 сторінках друку. Попереджує його зміст стаття В. Дорошенка, в якій з'ясовується історію журналу, від його початків і протягом дев'яти років його існування. Об'єм журналу за цей час збільшився із 48 сторінок на 72 і тираж із 500 примірників на 1000. Кожне число виходить багато ілюстроване. На 604 сторінках перших дев'яти чисел було вміщених 19 кольорових вклейок, 26 кольорових друків, 234 чорнобілих односторінкових ілюстрацій і 321 чорно-білих малих, як також ініціялів і заставок. На зміст десятого числа склалися статті: Є. Блакитного „Сучасні течії в архітектурі", С. Рожка „Мистецтво і традиція", В. Поповича „Марія Дольницька" із довідкою самої ж мисткині про „Емаль", П. Мегика „Віктор Цимбал", його ж „Огляд графічних оформлень українських книжкових видань". Завершує журнал добре зібрана мистецька хроніка.

Буревій в Канаді вбив 5 осіб і поранив 190

Судбури, Онтаріо. — Несподіваний буревій навістив околицю 100,000 міста Судбури, спричиняючи смерть 5-ох осіб, поранення 190-ох, з яких 42 особи мусіли залишитися в шпиталях на довше, а решта після першої помочі пішла додому. Посадник Судбур Джозеф Фаббро оголосив місто тереном катастрофи і просить провінційний уряд в Торонті та федеральний в Оттаві про допомогу. Матеріяльні втрати виносять мільйони долярів: повалені доми, перервані електричні проводи, місцями виникали менші пожежі. Буревій з'явився нагло, коли так потемніло, що здавалося, що настала глибока ніч. Пошкодовані і сусідні місцевості Коппер Кліфф і Лайвлі. Військо прибуло на допомогу при рятуванні поранених, витягаючи їх з завалених домів. В Коппер Кліффі дощу нападало на 10 цалів. В містечку Філд, 45 миль на захід від Судбур, половина домів знищена.

У НЮАРКУ ВИСТАВЛЯТИМУТЬ „НЕВОЛЬНИКА"

Нюарк Н. Дж. — Відому історичну п'єсу Марка Кропивницького „Невольник", з масовими сценами, співами й танками, покаже Український Оперно - Драматичний Ансамбль під керівництвом маестра Лева Рейнаровича в Ірвінґтоні 20-го вересня, в залі „Ірвінґтон гайскул", о год. 5-ій вечора. Участь у виставі беруть відомі оперові та акторські сили, режисерує „Невольника" артист Т. Федорович. Дві перші вистави цього дуже цікавого й патріотичного твору відбулися раніше в Ню Йорку та на Брукліні.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢
Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Недовір'я, острах і сумніви

З усіх цих почувань складається атмосфера, якою сповите воєнне перемир'я на Близькому Сході. Формально воно зобов'язує від 7 серпня ц. р. Вирішним, очевидно, стало становище Москви. На переломі червня і липня єгипетський президент Гамаль Абдель Нассер замість трьох днів — кругло два тижні перебував із своїми найближчими цивільними та військовими дорадниками в Москві. Можна уявити, що обмірковувано там усі можливості розвитку подій на Близькому Сході з таким висновком, що Совєтський Союз не хоче тепер „конфронтації" з З'єднаними Стейтами на Середземному морі з приводу ізраїльсько - арабського спору. Логічно — той спір треба закінчити. І Нассер дістав наказ — погодитись на ініціятиву Америки щодо тримісячного перемир'я та відновлення посередницької мирової місії шведського дипломата Ґуннара Ярріна, делегованого до цієї місії ще 22 листопада 1967 року Радою Безпеки Об'єднаних Націй. Вона прийняла тоді резолюцію, на яку всі погодилися, проте якої дотепер не виконано і яка власне має становити підставу для нових переговорів.

Покликаючись на ту резолюцію — араби вимагають, щоб Ізраїль звільнив без вийнятку окуповані ним після 6-денної війни в червні 1967 р. арабські землі. Разом Ізраїль зайняв тоді і тримає під своєю адміністрацією 25.477 кв. миль, власність Єгипту, Йорданії і Сирії. Це втроє більше, як цілий Ізраїль, який має територію 7.993 кв. милі. Хоч більшість тієї окупованої території це пустеля і скелі, все ж живе там кругло 1 мільйон осіб. У цілому Ізраїлі є тепер 2,750.000 населення. Не дивниця, що Єгипет, Йорданія і Сирія наполягають на повернення їм тієї території, але й не дивниця, що в Ізраїлі встигла за минулих три роки закоренитись думка, що бодай частина тієї території повинна залишитись при Ізраїлі, як нагорода за перемогу і ґарантія кращої безпеки.

Однак, осягнути це — надзвичайно трудно. У червні 1967 року Ізраїль блискучо виграв війну, але не виграв миру. Араби ганебно війну програли, але та програ поглибила ненависть супроти Ізраїлю і фанатизм, які надхнули переконання, що тільки силою треба відібрати втрачене. Совєти, проти яких зараз у перших днях після програ відбулись демонстрації в Каїро, відзискали в арабів „втрачене обличчя" масовими доставами різнородної зброї. Тепер в Єгипті є кругло 20.000 совєтських військовиків, а совєтські протилетунські ракети над Суезьким каналом перекреслили панування Ізраїлю у повітряному просторі над Єгиптом. Совєтська „приявність" на Близькому Сході стала непередбаченим наслідком ізраїльсько - арабської війни з-перед трьох років. Але виринув ще другий непередбачений чинник: арабські партизани - терористи, які вже не є „проблемою втікачів", а є такою військово - політичною силою, яка ставить під знак запиту взагалі можливості замирення.

Річ у тому, що кругло 1,200.000 так званих палестинських утікачів, що постали з трьох воєн, почавши від 1948 року, відкидають будь-яке замирення з Ізраїлем, як державою, і будь - які ґарантії для її безпеки. Навпаки, вони вважають, що єдиною розв'язкою близькосхідньої проблеми є встановлення на місці теперішнього Ізраїлю плюс сумежні арабські землі „Палестинської держави" з мішаним арабсько - ізраїльським населенням і з виключенням „сіонізму" в неї, себто без жидівського характеру, без впливу жидівського клиру. Це така концепція, яку президент Ніксон спрощено назвав бажанням „скинути Ізраїль в море", — на що Америка не може погодитись. Совєти, очевидно, сприяють такій концепції, але не можуть активно підтримати її, не хотячи війни з Америкою...

Мирові переговори ще не почалися, а перемир'я дуже непевне. Ізраїльські закиди на адресу Єгипту й Москви щодо ламання перемир'я — невигідні Вашинґтонові, який натискає на замирення. Згода обох сторін на перемир'я була перемогою Ніксона, але покищо завчасно й занадто рисковно пророкувати, чи та перемога збережеться і закріпиться. Москва ніколи не вела й не вестиме чесної гри. Офіційно підтримуючи переговори щодо замирення, вона водночас буде підміновувати їх підтримуванням Сирії, Іраку й Альжирії, які проти миру з Ізраїлем, та арабських „федеїв", які одверто заповіли зірвання будь - якого миру. Тільки сильна міжнародна армія Об'єднаних Націй могла б ґарантувати тамошні мир і безпеку, — але це питання далекої майбутности.

Іван Тесля

ГЕОГРАФІЯ І ЇЇ МІСЦЕ В УКРАЇНСЬКІЙ НАУЦІ

Серед багатьох наук модерна географія займає одне з найважливіших місць. Вивчаючи взаємовідношення людини з її природним і культурним оточенням, вона має не тільки високі виховні вартості, але також практичне значення, бо постачає важливі інформації, використовувані в різних галузях людської активности, — в техніці, господарстві, промисловості, торгівлі, політиці й ін. Даючи відомості про життя й культуру народів світу, географія інформує чужинців також про український нарід. Чужинці бачать українців такими, як їх представляють наукові, передусім географічні інформації. На жаль, ці інформації, поширені в сотнях і тисячах публікацій в більшості з-під пера росіян, поляків, жидів та інших „приятелів" українського народу, представляють українців не завжди вірно. Спростовування неточних і для української рації шкідливих інформацій справа трудна, але конечна. Вона вимагає багатьох зусиль високих фахівців, які могли б у міжнародній науці невтралізувати шкідливу пропаґанду і з'єднувати симпатію для українських національних аспірацій.

Доцінюючи в а жливість географії, окупанти України не тільки утруднювали, але найчастіше і цілком унеможливлювали розвиток української географії. Теперішній стан у цій науковій галузі у нас зовсім незадовільний.

Хочу коротко насвітлити тут історію розвитку української географії, щоб зрозумілішими стали її значення, теперішній стан і конечність негайної його поправи.

Географія України має довгу й багату історію. Вона сягає V стол. до Христа, коли грецький історик Геродот з Галікарнасу описав природу південної України. Від того часу появлялися описи України пера різних подорожних і дослідників, як, наприклад, грека Страбона (в часах Христа), Птоломея (II ст. по Хр.), римлянина Плінія Старшого (I ст. по Хр.), ɛраба Ібн - Фоцлана (X ст.), італійця Пляно Карпіні (XIII ст.), французького інженера й картографа Ґ. Л. Бопляна (1600-73) й ін.

Систематичні описи українських земель почалися щойно у XVIII ст.. Їх вели переважно німецькі та іншонаціональні вчені (Й. А. Ґюльденштедт, К. Герман, А. Бюшінґ, І. Гакман, П. Кеппен, Й. Ґ. Коль) під фірмою Петербурзької Академії Наук. З українських учених XIX ст. слід назвати геолога П. Тутковського, гідролога М. Максимовича, кліматологів І. Селецького і Р. Срезневського; з росіян — В. Докучаєва, Г. Панфільєва, П. Броунова, В. Семьонова, О. Клосовського; з поляків — А. Ремана, Е. Ромера. Географічні описи України появлялися чужими, головно російською мовою. Важливіші з них: „Географическо - статистический словарь Российской империи" (1863 р.), „Труды этнографическо - статистической экспедиции в западно-русский край" (1872-78), „Полное географическое описание нашего отечества" (1899-1910). З польських видань XIX ст. на окрему увагу заслуговує „Словнік ґеоґрафічни К р у л ества Польскеґо і інних крајоф слов'яньскіх". Для Галичини й Буковини важливе німецьке видання „Оестеррайхіш - унґаріше Монархі ін Ворт унд Більд".

У географічних працях XIX ст. українські землі описувано як частини монархій, до яких вони належали. Як окрема географічна одиниця Україна виступає в науці щойно в працях українських географів з початком нашого століття.

Перший, хто охопив українські землі в окрему географічну одиницю, був професор Львівського університету Степан Рудницький. Він був автором першого підручника географії України та стінної мапи України і устійнив українську географічну термінологію. Тому вважають його творцем української географії. Він опрацював перший підручник географії України німецькою мовою і цим впровадив українську географію в міжнародну науку. Головно на працях Ст. Рудницького спиралася українська мирова делеґація, визначаючи межі української держави. Праці Ст. Рудницького ще й донині не втратили своєї вартости. Осередком українських географічних дослідів було Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові.

Після війни й окупації західніх українських земель Польщею розвиток української географії був перерваний. Польський уряд не тільки усунув українських географів та географію України з університетів і заборонив навчання географії України навіть у приватних українських школах, але й унеможливлював географічні праці в терені. Впродовж темного двадцятиріччя польської окупації не прийнято на студії в географічному інституті Львівського університету ні однісінького студента українця. Дещо легші умовини студій географії були в Краківському університеті, де доцентом при катедрі географії був д-р Володимир Кубійович. У 1930-их рр. В. Кубійович обновив працю Географічної комісії НТШ, в якій працювали: картограф М. Кулицький, географ Володимир Огоновський, геоморфолог Степанія Пашкевич, геолог Ю. Полянський, географи Олена Степанів і Ігор Федів, кліматолог Іван Тесля, геоморфолог Мирон Дольницький (Прага) і ін. Крім низки аналітичних праць, група львівських географів під керівництвом В. Кубійовича опрацювала два синтетичні твори: „Атлас України і сумежних земель" та „Географію України і сумежних земель".

На українських землях, що після першої світової війни увійшли в склад Української Радянської Соціялістичної Республіки, географія розпочала свій буйний розвиток. Десятки українських учених при Всеукраїнській Академії Наук у Києві, Українськім Науково - Дослідчім Інституті Географії в Харкові під керівництвом Степана Рудницького, при географічних катедрах університетів провадили систематичні праці на всіх ділянках географічних знань. На жаль, працю, що була в повнім розпалі, перервав російський большевицький уряд, розв'язавши в 1934 р. інститути й катедри географії, сконфіскувавши всі видання й виарештувавши географічних робітників під закидом „націоналізму в географії".

Після другої світової війни настала „відлига" в ділянці студій географії в УССР. Відновлено катедри географії при університетах Київському, Харківському, Львівському й деяких інших. Однак, не дозволено відновити її при Академії Наук УССР. Українські географи не дістали права організуватися у власне товариство, а могли тільки утворити філію географічного товариства СССР під контролею москалів. Географічні видання появляються майже виключно російською мовою.

Але і в тих трудних обставинах українські географи здобулися на низку цінних праць. Згадати хоч би „Геологію України" В. Г. Боднарчука, „Геоморфологію УРСР" П. М. Цися, „Географію України" О. Діброви, „Атлас УССР" під редакцією В. П. Боднарчука та інші. На жаль, наукову вартість цих творів обнижує тенденційність, цілі розділи використані для большевицької пропаґанди або лайки проти українських „буржуазних націоналістів". Це передусім характеристичне для великих творів, як „Українська Радянська Енциклопедія" та „Історія міст і сіл УРСР". Зокрема важку руку московської большевицької контролі відчуває картографія. Всі мапи України з невеличкими вийнятками друковані по - російськи із зрусифікованими назвами місцевостей. Це прикро вражає тоді, коли місцеві назви інших совєтських республік залишено в оригінальній вимові. Інший вияв московського шовінізму це поміщування на мапах спольщених назв для українських історичних місцевостей на проданих Польщі українських землях, наприклад „П ш е м и с л", „Хелм", „Санок" і ін.

Невідрадний стан української географії на рідних землях, тенденційні й фальшиві інформації, ширені в міжнародному н а у ковому світі російськими науковцями, завдають величезної шкоди не тільки українській науці, але й українській справі взагалі. Українські науковці на рідних землях, стероризовані московською брутальністю, не мають можливости виступити в обороні наукової правди і чести батьківщини. Цей обов'язок спадає на українців у вільному світі. Старша ґенерація українських географів у вільному світі поклала основи, опрацьовуючи філософію української географії, українську географічну термінологію, низку картографічних праць і, зокрема, синтетичні праці в формі підручників географії України та Енциклопедії Українознавства. Тепер слово за молодою ґенерацією.

Цих кілька думок бажаю передати під розвагу українським студентам, серед яких можуть знайтися одиниці, зацікавлені географією.

І. Вовчук

"ВОНА ЖИВЕ"

(3)

Догматичний доктринер і „великої душі прохвост" (як і всі вони) Брежнєв, повчаючи партійних вельмож найелементарніших засад господарювання, ні на міліметр не відступив з дороги імперського централізму, яким скуто людську працю в господарському житті країни. Пленум ЦК КПСС ухвалює збільшити асиґнування на механізацію сільського господарства, а Верховний Совєт, на його наказ, видає негайно закон про посилення в і д повідальности праці. Пригадавши трударям засаду з часів військового комунізму „хто не робить, той не їсть", закон зобов'язує адміністративно-політичні органи влади посилити нагляд над працюючими, бо „праця є обов'язком і моральною повинністю їх" в будові імперського соціялізму.

Подібно до щедрінського героя, нинішнє совєтське керівництво думає, що люди не можуть і носа втерти, коли в законах не зформульовано ясно, що „кожний, що має потребу втерти — хай витре". Безвиглядь централізму бачать поступові інтелектуальні сили Росії. Але в своїх шуканнях виходу вони, як патріоти московського великодержавія, не можуть зрозуміти уярмлених Москвою національних сил, які стали і стають до боротьби за історичні права націй на державне, суверенне життя.

**

Перспектива „самогубства", до якого веде імперію її керівництво, п о силюється що далі, то більше загостренням національних проблем. В національних республіках рух спротиву захоплює всі шари суспільства, він іде знизу догори і має націоналістичний характер, шукаючи відповідних йому і політичних форм боротьби. Загострення національних проблем переплітається з наростаючими економічними труднощами в імперії. І це, як слушно вказують автори заяви, прискорює „самогубство". „Ця перспектива, — говориться в заяві трьох учених, — є особливо загрозливою, коли зважити наявність небезпеки збоку китайського тоталітарного націоналізму (яку в історичному пляні ми вважаємо тимчасовою, але дуже небезпечною на найближчі роки)". (Лист А. Д. Сахарова, В. Ф. Турчина і Р. А. Медведєва 19. 33. 1970).

Поява „Вісника України" вказує, що рямці загальносоюзної „Хроники текущих событий", як то було досі, для українських національних сил, які стали і стають на прю проти системи московського великодержавного соціялізму, вже завузькі і затісні, українська боротьба не може вкластись в них. Характер української боротьби, її зміст і засяг дії відмінні від протирежимової опозиції в етнічній Росії.

Досі ми тут мало уваги приділяли х р о нікальним вісткам про події в СССР. Є навіть скептики, що не вірять їм. Не обходиться й без припущень, що у видавання „Хроніки" вмачають пальці сторожові пси імперії, органи КГБ. Такі припущення базуються на тому, що в країні, де все життя контрольоване і „програмоване", є неможливою поява друкованого слова, не контрольованого владою. Хоч всі ми й признаємо, що нарід не мириться з жорстокими формами і способами, що їх стосує влада до людей, аби утримати їх в послухові, марячи про будову імперського соціялізму, але вірити в спротив боїмося. Декому здається, що всесильний і фантастично жорстокий апарат всилі паралізувати невдоволення, п о д а вити спротив і боротьбу. Так було за нас, але так не є нині. Спротив і бортьба набули такого розміру, що влада не всилі повністю контролювати всіх проявів опозиції і спротиву режимові та національно - політичному становленню в боротьбі проти московського великодержавія.

Маховик, яким рухається імперський прес, крутиться, але в імперській трансмісії вже є багато розладовань. Доказів на це є багато, в тому числі і „Вісник України", а ще більше „захалявна література" та невгаваючі суди над людьми, які її читають, розповсюджують і видають.

Досі український спротив і боротьбу віддзеркалювано в „Хроніці". Хтось непомітно для „всевидячих очей КГБ" слідкував, що діється в судах і перед судами, на площах і в університетах, стежив за дискусіями молоді з представниками влади і короткі вістки вміщував у „Хроніці". Ті вістки різними шляхами доходили і до вільного світу. Експерти студіювали і визнали їх за правдиві, не підроблені. Були й політики убогої думки, які вважали те все за малі величини. То, мовляв, роблять групи ентузіястів. „Нині літописні хроніки не відповідають державно - самостійницьким вимогам на-

(Закінчення на стор. 3-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

149, Друга Евню

Новий голова Об'єднання Мистців Українців в Америці, Михайло Черешньовський, не мав цього року вакацій. Гумористичний журнал „Лис Микита" представив його читацькій публіці, як він „обіймає" урядування: скроплений рясним потом, зі страждальним виразом обличчя та з „мапою" в руках — чистить підлогу в ґалерії Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку. Наш дорогий Ено, гадаємо, повинен би продовжувати започатковану серію рисунків і показати нашого скульптора, як то він, наприклад, „бавиться в маляра" — лазить по драбинах і малює стіни, суфіти, коридори... Своїм юнацьким запалом і добрим прикладом зогріває він до реставраційних робіт на терені ЛМКлюбу інших колеґ-мистців: Богдана Савчука, Ласовського, Титлу, навіть нашого русина українського, Юліяна Колесара.

Зате зайти до ґалерії Об'єднання Мистців Українців — чиста розкіш! Краса! Кажуть, що гість з Парижу, Темістокль Вирста, зайшов був її відвідати, та, обгорнений тяжкими сумнівами — завернув з порога: не міг повірити, щоб на долині міста Ню Йорку могла існувати така чиста, привітна домівка! Стіни й суфіт свіжо помальовані, підлога фротерована, блищить, як дзеркало, так що навіть небезпечно сюди заходити просто з бару „Лиса Микити", а то можна поковзнутися й забити макуха або й розтрощити лобом якусь статуетку Славці Геруляк або небіжчика Сергія Литвиненка.

Не будемо виразцювати поіменно всіх майстрів, старшого й молодшого покоління, які тут стало виставляються, бо на це не вистачило б місця в цій нашій „колюмні", зрештою хочемо в такий спосіб заінтриґувати вас усіх і заманити до ґалерії, що відкрита є дітньою порою. Однак, мусимо зразу розчарувати вас тим, що між творами наших мистців ви не надибаєте хоч би одної скульптури голови ОУМА, Черешньовського... Коли ми спитали п. голову — „а деж ваші речі?" — він відмахнувся від нашого питання, як від настирлової мухи, і зараз закрутив - заіванив з іншої бочки: став розповідати своєю розспіваною лемківською мовою, як то важко було нашим хлопцям в Українській Повстанській Армії, так важко, що вони, бувало, говорили:

— Ой, дай, Боже, щоб нарешті вібухла Україна, може тоді легше було б партизанити!

Недавно ми відвідали нашу ґалерію в приємному товаристві письменниці Уляни Любович. Панове Черешньовський і Савчук почастували нас по-спартанськи: кавою і разовим хлібом. Це були в них свого роду „обжинки", бо саме день перед тим Черешньовський закінчив відмальовувати на фронті будинку фірмову таблицю ЛМКлюбу. День випав тоді такий млісно-жаркий, коли наш скульптор стояв на драбині, що навіть пара чорних ґіппісів пристала на вулиці, щоб його пожаліти.

— Дивись на цього сіромаху, — сказав один, — як він тяжко працює, щоб заробити на життя в таку гарячку!

— Якийсь вар'ят або поет, — добавив другий.

Ікер

Іван Білоус

ШКОЛИ УКРАЇНОЗНАВСТВА І ДВОМОВНІСТЬ УЧНІВ

(1)

На однім з'їзді педагогів і виховників молоді деякі бесідники нарікали, що „Свобода" нерадо поміщує матеріял з праць рідного шкільництва. Це кривдить „Свободу", бо дуже часто знаходимо на її шпальтах описи праці Рідних Шкіл, матуральні табльо і навіть час від часу появляється ціла сторінка п. н. „Рідна Школа", коли на це є відповідний матеріял. Недавно „Свобода" помістила в кількох числах працю проф. М. Семчишина п. н. „Проблеми і перспективи українського шкільництва", а в числі з 1-го липня 1970 року знаходимо цікаву статтю ред. Л. Полтави „Двомовність і підручники". Обидві праці порушують дуже актуальні справи у зв'язку з вихованням і навчанням нашої молоді у вільному світі, і тому вони варті, щоб на них поглянути з усіх сторін і подискутувати, як ті проблеми виглядають в практичнім виконанні в наших рідних школах.

Обидві статті, а передовсім „Двомовність і підручники", підкреслюючи дуже сильно двомовність наших дітей, радять стосувати до тої двомовности спеціяльні методи, програми і підручники. Чому має нас тривожити те, що учні наших шкіл знають українську в більшій чи меншій мірі і англійської мови? Ми не інтересуємось, як в учнів стоїть справа з англійською мовою, ми перевіряємо їх стан знання української мови при вступі до наших шкіл і від того починаємо нашу працю.

Одні діти приносять більше, а другі менше знання нашої мови, але впродовж довгих літ навчання ті різниці майже цілком вирівнюються і при кінцевих іспитах ми маємо дуже малий відсоток учнів, що не володіють українською мовою. Ми працюємо з учнями так, ніби українська мова була в них одинокою мовою. Ми маємо більші труднощі, якби ми їх мали на рідних землях, учительство мусить працювати дуже тяжко, але коли візьмемо під увагу кілька годин нашої праці в тижні, на чім терпить дуже тяглість науки, то коли наші учні ходять точно до школи 11 або 12 літ, то ми при кінці є в тих обставинах вдоволені з нашої праці. Тому не треба батьків, а може й декого з виховників закомлисувати двомовністю наших дітей, писати для них спеціяльні підручники, уживати якусь чудесну методу, бо коли є стала і гармонійна співпраця батьків, школи і учнів, то двомовність не є для нас перешкодою. В одному випадку двомовність дуже нам шкодить. Це тоді, коли батьки вдома говорять з своїми малими діточками по-англійськи, а лише часом закидають по-українськи. Такі діти виходять мовними каліками. Їх треба брати до англомовних кляс, бо вони в нормальних клясах гальмують науку. А це не радо бачать батьки. Якби всі батьки знали, як дуже потрібна співпраця з ними для добра їх дітей, то наша праця була б легша, а їхні діти колись подякували б їм за це. Здається, що така дрібничка, як батько прийде до школи, поговорить з учителями, не має значення, однак це робить певний корисний вплив на його сина. Є батьки, що гальмують працю своїх дітей, мовляв „не давайте їм багато писати додому", „не давайте вчити віршів напам'ять" і т. п. В моїм селі в Україні є восьмиклясова школа, діти ходять до неї шість днів, вчаться української, російської і англійської мов, а наш учень, часом, не може вивчити двох віршів на рік.

Проблема з українськими англомовними дітьми. Їх щораз більше зголошується до нас. Нерідкі випадки, коли діти з третього покоління хочуть вивчати українознавство. І тут наша велика журба. Нема спеціяльних підручників, бодай для двох перших кляс, нема вчителів, які знали б методу навчання в тих клясах. Тому з початком року записується до тих кляс досить дітей, а протягом року багато їх відпадає. Нема кому укласти підручника, хоч фонди на це знайдуться.

Ще більшою проблемою є те, що великий відсоток дітей не знають дороги до школи. І ця справа чи не важливіша, як підручники чи програми, але ані УККА, ані інші грамадські організації в тій справі нічого не роблять. Я думаю, що рідне шкільництво є таке важливе для нашого життя, як існування Українського Народного Союзу, і він платить премії за приєднання членів. Цілу працю тягнуть „Рідні Школи", учительські громади, Батьківські Комітети і вчительство. В школі з найгіршими підручниками учні таки щось набудуть, але ті діти, що в суботи по вулицях бігають, нічого корисного там не знаходять. Так, як ми проголошуємо в пресі збірки на різні фонди, ми повинні проголошувати кампанії набору дітей до наших шкіл.

Чуємо часто про старокрайову методу в школі, ми, мовляв, повинні стосувати американські. Ми можемо сказати, що ми сьогодні вчимо краще і більше, як це робили в Австрії, Польщі, не кажучи вже в Росії, бо нас тут ніхто нічим не в'яже. Кожна метода має в собі щось добре, але особливість учителя, старанне опрацювання кожної лекції мають найбільшу вартість в нашій праці. Не знайшлося дотепер нікого, що показав би нам, як стосувати нові методи практично в нашій школі. Одного разу ми запросили вчительку американської школи, щоб вона сказала нам про нові методи начання. Вона розказала про уживання телевізії, радіо, кабінетів, образів, у них нема навчання напам'ять, є „тихі заняття". Ми вживаємо в наших школах образи, прозірки, рисунки, а на інші справи не маємо ані часу, ані обставин. В американських школах є тихі заняття, а у нас їх нема, бо навіть письмові вправи учнів не є тихими, — учитель є стало активний. Минули ті, часи, коли учитель казав: „діти читайте, а я піду подивитись до пасіки".

Не дивімся на наші методи, а звертаймо велику вагу на висліди нашої праці. Я сам маю у тій справі довголітній досвід і коли щороку багато годин сиджу при кінцевих іспитах - матурі, то ця праця мене не мучить, бо я маю велике вдоволення бачити, що праця вчителів не йде на марно. Один інспектор Шкільної Ради сказав мені недавно: „Я дуже вдоволений з вислідів матури з трьох оостанніх літ, вони були кращі, як попередні". Пише до мене директор школи, що має 400 учнів: „При матурі ми звертали особливу увагу на мову, і тому кожний учень, хоч матеріял навчання знав дуже добре, діставав ще кілька додаткових питань, щоб зорієнтуватись, як він володіє мовою. Щодо мови ми були дуже вдоволені, і як хтось думає, що знання мови щораз слабшає, то можна переконатись, що якраз навпаки".

(Продовження буде)

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

Концерт пам'яті Романа Савицького

Переїжджаючи з Европи до північної і південної Америки, — прийшлось мені зайти до Українського Інституту Америки в Ню Йорку і прослухати концерту учнів Українського Музичного Інституту Америки, Інк., які виконали самі українські твори і тим вшанували пам'ять основника УМІ Романа Савицького в десяту річницю його смерти.

Пані Таїса Богданська, піаністка і, учителька УМІ, давня учениця сл. п. Р. Савицького, зворушливими словами змалювала сильветку заслуженого основника УМІ. Але самим словам не віриться, доки не почується власними ухами прекрасного грання українських учнів які відтворювали самі українські композиції, а це вислід праці і бажань Р. Савицького. Всі вони не лише дуже добре підготовані, але що найважніше, просякнуті свідомістю поважного завдання.

Я стало ходжу по концертах в Німеччині. Публіка зразу реаґує на виконання музики, в якій чує серце, душу. На цьому вечорі української музики я впевнилася в силах українського таланту.

Надія Левицька

Успіхи нашої молоді

Марія Васін-Марчук

Чикаґо. — Марія Васік, зам. Марчук, дочка Дмитра і Анни, це молода українка, народжена в Німеччині і малою дитиною переїхала з батьками до ЗСА, до Чикаґо, де після закінчення нашої парохіяльної школи св. о. Николая і гайскулу, вписалася на Університет Іллиной, Департамент Мистецтва. Завдяки своїм мистецьким здібностям вона отримувала увесь час стейтову стипендію і закінчила в належному часі свої студії та в червні 1970 року здобула з дуже добрим успіхом ступень баккалавра в ділянці мистецького рисунку і декорації. Оцінюючи її виїмкові здібності, зараз після ґрадуації відома компанія Ларрі Кляйн в Еванстоні під Чикаґо, власник якої, будучи рівночасно професором в її департаменті, мав нагоду пізнати цю талановиту українку, запропонувала їй добре платну посаду в ділянці мистецької промислової і внутрішньої декорації, яку вона приняла.

Наша ґрадуантка, її батьки та брат Михайло від початків свого побуту в Америці є членами УНСоюзу у Відділі 379 св. Юрія в Чикаґо.

60-ліття композитора Олега Стратичука

Весною цього року минуло 60-ліття з дня народження українського композитора, диригента і скрипаля Олега Стратичука, уродженця зеленої Буковини, який прибув з родиною до ЗСА в 1959. Як диригента українських хорів, його пам'ятають Чернівці, Лінц, Буенос Айрес, а ще кілька років тому він створив і довший час працював з Дитячим хором при Осередку СУМ у Ню Йорку. Менше знають Олега Стратичука українці, як композитора. В тій ділянці він більше відомий австрійцям і арґентинцям, особливо радіослухачам, хоча, наприклад, він є автором великого й дуже цікавого музичного супроводу до „Гайдамаків" Т. Шевченка, що звучить, як окрема симфонія.

Олег Стратичак побачив світ Божий у селі Волока над Черемошем. Сторожинецького повіту, в родині доктора прав Емануеля Стратичука, адвоката в Чернівцях, і матері Ольги з дому Данчуль, із старого українського буковинського роду. Там на рідній Буковині майбутній композитор одержав середню освіту, закінчив Музичну Школу в Чернівцях, а Вищу Музичну Школу — у Відні, в клясі проф. Еґгардта. Він студіював гру на скрипці, вивчав композицію і диригенство. Закінчивши освіту, Олег Стратичук був концертмайстром впродовж шести років у німецькому театрі в Германштадті в Семигороді (тепер Румунія). З приходом большевиків на Буковину був першим диригентом Міського Театру в Чернівцях, де йшли тоді „Наталка Полтавка", „Богдан Хмельницький" та ін. опери, і де Симфонічна оркестра складалася з 120 осіб.

Багатьом читачам цієї ювілейної згадки відомо з власної практики, що означає для українського мистця „співпрацювати" з комуністичними „музикологами". Олега Стратичука заарештували „визволителі" в 1939 р. в Народному Домі в Чернівцях і безпідставно впродовж восьми місяців тримали у в'язниці. З допомогою німецької Комісії, родині вдалося переїхати до Німеччини, де панували тоді гітлерівські порядки, дуже подібні до большевицьких. Не люди, а тогочасний режим змусив родину мистця мандрувати до „аншлюсованої" Австрії, де були відносно легші обставини. У місті Лінці над Дунаєм проф. О. Стратичук відразу ж дістав посаду концертмайстра в Міському Театрі; там він працював і під час війни, і там же, користуючись напливом українських втікачів і робітників, створив і диригував Українським Хором. По війні був позбавлений праці в Міському Театрі, бо за тогочасним законом не австрійські громадяни позбавлялись таких посад. Олег Стратичук, крім української, володіє німецькою, румунською і англійською мовами, і він пішов на працю перекладача при ІРО.

Під час масового виїзду українців в Зах. Европу за океан, Олег Стратичук перемандрував з дружиною Рут і дітьми та матір'ю до Арґентини. Не легко довелось там жити перші роки новим поселенцям. Але мистецькі дані перемогли опір і обставини — Олег Стратичук впродовж майже 12 років працював диригентом оркестр двох державних радіостанцій, а у вільний час диригував у Буенос Айресі українським хором. Радіостанції в Буенос Айресі багато разів передавали оригінальні музичні твори О. Стратичука на еспанську тематику, виступав він і сам як соліст-скрипаль.

У 1959 році композитор з родиною переселився до Америки. Поселившись у Ню Йорку, Олег Стратичук почав давати приватні лекції гри на скрипці, фортеп'яні та баяні; виступав в нюйоркській німецькій оркестрі; майже два роки проводив Дитячим Хором при Осередку СУМ у Ню Йорку, створивши для нього багато чудових дитячих пісень, на слова Т. Шевченка, Лесі Українки, О. Олеся, Лесі Храпливої, Діми, О. Кобця та ін. Час до часу він диригував камерною оркестрою під час вистав Українського Оперового Ансамблю, заснованого маестром Л. Рейнаровичем. Декілька років тому „Театр у П'ятницю" під мистецьким керівництвом Володимира Шашаровського кілька разів з успіхом ставив музичну п'єсу - комедію для молоді „Вовк у овечій шкурі" Л. Полтави, і глядачі-слухачі молодші й старші були захоплені звучною й свіжою музикою та піснями Олега Стратичука. В його творчому доробку — кілька квартетів, українських, німецьких і еспанських, увертюра до опери „Оксана", згадуваний музичний супровід до „Гайдамаків" Т. Шевченка, серія „Віденські вальси", дитячі пісні для хорів, а цього року композитор - ювілят написав музику до першої української оперети для Лялькового Театру „Мишача Війна", яку ще цього року буде ставити Український Ляльковий Театр у Філядельфії й околичних містах.

Маестро Олег Стратичук член Асоціяції Діячів Української Культури, член УНСоюзу з родиною, зустрічає своє 60-ліття повний енерґії і творчих задумів. І хоч не легко творцеві української музики з далекої чудової Буковини „акліматизуватись" і працювати, забезпечуючи родину в цьому Новому Світі, все таки проф. Олег Стратичук належить до тих діячів, які „якось дають собі раду" і не складають рук. Свідома частина української спільноти це оцінює і буде належно оцінювати.

В. Г-ко

Виходить з друку „Буквар" Марії Дейко

Торонто. — Координаційний Шкільний Осередок при Відділі КУК у Торонті повідомив, що довгоочікуваний „підручник для І-ої кляси Рідних Шкіл, „Буквар" Марії Дейко вийде з друку в найближчих днях". Крім цього, повідомлено на сторінках „Нового Шляху" з 15 серпня, з рамени Координаційного Шкільного Осередку, що окрема Комісія виготовила проєкт Навчально - Виховних Програм для Рідних Шкіл у всій діяспорі, до програми долучено списки шкільних підручників і доповнюючих лектур. Програми можна придбати за один доляр в Координаційному Шкільному Осередку: 101 Гівінс вулиця, Торонто 145, Онт., Канада.

УМІ в Трентоні

14-го червня 1970 року в Трентоні, Ню Джерзі відбувся річний іспит УМІ. В останніх роках цей відділ був заступлений лише клясами скрипки. Директор відділу проф. Лабка цього року придбав для УМІ у Трентоні видатного українського композитора і концертового піяніста проф. Володимира Грудина. Збогачений фортепіяновою клясою відділ пожвавив свою педагогічну діяльність. Кінцевий іспит цього шкільного року виявив солідну фахову освіту учнів фортепіянової і скрипкової кляси.

Цього самого вечора в залі Народного Дому відбувся концерт учнів відділу УМІ в Трентоні. Випозичено гарний інструмент Балдвіна, а це причинилось у великій мірі до успіху цеї імпрези. Учні грали з приємністю на милозвучнім фортепіяні. Бурю оплесків викликала точка програми, в якій сам проф. Грудин грав майстерно зі своєю ученицею на 4 роки. Концерт закінчився виступом скрипкової оркестри під умілим проводом професора Лабки. Директор, педагог й організатор — Ярослав Лабка — має прикмети музичного виховника молоді, якого могли б позавидувати інші відділи УМІ.

Д. Гординська Каранович

РАКЕТА „ПОСЕЙДОН"

Підводний човен ЗСА „Джеймс Медісон" випустив з-під води ракету „Посейдон", яка залишила човен під водою та летить вгору, щоб впасти на океані на „призначену" ціль. Направо видко довгу антену, яка належить до підводного човна. Випущення відбулося у віддалі 30-ох миль від Кейпу Кеннеді на Флориді.

Новий острів на Каспійському морі

На Каспійському морі є низка островів значного розміру, але до них важко підпливати більшим судном, через велику мілинність води. Каспійське море поволі втрачає глибину, ніби висихає, відсоток солоности води в ньому дуже високий. На віддалі яких 90 кілометрів від міста Баку цього літа несподівано збільшилась кількість островів на Каспійському морі на один острів. Він з'явився під глухий гуркіт підводного вулкану, що висипав мокрий бруд і болото. Його довжина становить 105 метрів, широчина 65 метрів, над рівнем моря земля здіймається приблизно на півтора метри. Острів покищо не має назви.

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД У ЛОНДОНІ ЗАТВЕРДИВ в'язничні кари 9-18 місяців проти шістьох студентів університету в Кембриджі, у віці 21-25 років, які в лютому цього року взяли участь у бурхливій демонстрації проти одної імпрези, яка пропаґувала туристику до Греції. Ворожі теперішньому правому режимові в Греції студенти та не-студенти з-посеред лівих партій здемолювали тоді домівку, в якій відбувалося прихильне Греції зібрання, і побили коло 100 гостей.

НА МОГИЛІ ДРОТА

(Д-РА ОЛЕКСАНДРА ТИСОВСЬКОГО)

Погідне небо над веселим Віднем — тихий зелений цвинтар, огорнутий зеленню дерев, ліс нагробників і білий тесаний хрест.

Пам'ятник на могилі Основоположника Пласту — на чужій не своїй землі.

Кадило, квіти і море зелених одностроїв.

Сеньйори — ті, що Його знали і з Ним співпрацювали; старше пластунство, яке йде за Його законом і скоро візьме на свої плечі тягар відповідальности; юнацтво, про яке сам Дрот писав: „Ядром цього живого твору — Пласту — завжди діючим, завжди повним сили і розмаху, як вічна прудка течія широкого Дніпра — це молодь, юнацтво, що пливе до Богом призначеної цілі, яку мусить осягнути, коли прийде на це час". Сто сорок нас стоять в рядах, прощаючись з Основоположником Пласту. Дивно — майже щодня живемо Його Словом — а ніколи не зустрінулись з Ним особисто.

Яка цікава, пориваюча мусіла бути ця Людина, коли Його Ідея захопила молодь, перетривала вже понад 50 літ — молодь першої і другої світових війн, і теперішню, модерну ґенерацію з часів досягнення Місяця і атомової доби. Який змаг, яка правда і яка сила, щоб „підготувати кадри енерґійних, характерних, розумних, ділових і відповідальних українців", спонукали цю Людину віддати роки праці для створення Пласту — „Могутнього гурту, з'єднаного вузлами правдивої дружби"...

Сьогодні віддаємо шану Його Пам'яті — ми українські пластуни з ЗСА, Канади, Німеччини, Австрії, Англії, навіть з Австралії й Арґентини. Немає тільки пластунів з України...

ст. пл. скоб Юрій Ігор Павлічко, писар пластової прогульки „Летом скоба у світ".

Відень, 16 серпня, 1970

"ВОНА ЖИВЕ"

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ціональних сил України в їхній боротьбі з великодержавним ладом московського соціялізму. Що змінилось? Змужніло національне мислення, осміліли люди, розкриваються очі в різних шарах українського народу і з'явився попит на своє, рідне слово правди. Ми не знаємо тиражу нового видання, не знаємо як його розповсюджується. Напевно тиражу всіх цензурованих видань, що виходять без урядової наліпки „на украинском языке", не знають і видавці їх. деякі з них, і то часто, розмножуються в різних містах і розсилаються читачам. В тому велике значення тих видань, як національної суспільно - політичної сили.

З розповіді шведської студентки Елісабет Лі можемо уявити, як там люди ставляться до нецензурованого слова. Пригадую, що Елісабет Лі, разом з норвезьким студентом Гаролдом Бристолем, в жовтні 1969 р. прикували по одній своїй руці до поруччя в універсальній крамниці ГУМ, а вільними руками розкидали летючки з вимогою звільнити ген. П. Григоренка, якого ув'язнено за те, що обороняв діячів кримських татар, які домагалися дозволу своїм землякам повернутись на кримську землю. Повернувшись, з СССР, Елізабет Лі в інтерв'ю розповіла, що люди, зрозумівши в чому річ, „кидались на нас, щоб добути летючки, виявляючи величезне зацікавлення, і то позитивне. Я залишила у себе трохи летючок, щоб роздати їх нагорі, але їх у мене просто вихопила. Останню я пробувала залишити собі, але її якийсь чоловік також вирвав". Так було в Москві.

А в Києві, Львові, Харкові, як і по всій Україні, люди ще з більшою жадобою хапають своє нецензуроване слово. І воно потайки приходить. Без казьонної, образливої і огидної наліпки, яка кожному нагадує нашивки з написом „Ост" на рукавах людей, вивезених до Німеччини. До української столиці, як і до столиць інших національних республік, імперська сторожа не допускає людей з вільного світу, за незначними виїмками. Чому? В Москві бояться, щоб світ не довідався правди про національну напругу, не збагнув думки і волі людей, у яких відібрано Батьківщину і замість неї „перепрограмовується" чуже „отечество". Безвиглядне маячення — те „програмування". В боротьбі, яку веде Москва проти національної ідеї, „воюючи з націоналізмом, щодень то виразнішими стають сили українського націоналізму там.

— o O o —

Розважаючи над подіями, про які коротко мовилося, пригадався Н. Щедрін. Великий мислитель - сатирик, що знав досконало московізм самодержавія, в блискучій повісті-сатирі „Історія одного міста" — Ґлупова показав суть великодержавного марення, передбачивши його кінець. Угрюм-Бурчеєв задумав перебудувати простір. Все вирівняти: „зруйнувати місто, усунути ріку". За якийсь час на виконання того марення були переведені величезні роботи ціною нелюдських зусиль ґлуповців. Великий реформатор — „твердої душі прохвост", як окреслює автор перетворювача, прийшов подивитись на наслідки перебудови. І побачив річку, яка рухалась. — „Вона жила", а „живилась виключно своїм власним змістом".

Розгнівався „хазяїн" і велів: „подолати, побороти живу стихію".... З ранку до ранку люди бовтались у воді, забивали палі в дно ріки і завалювали сміттям і гноєм прірву, що видавалась бездонею. Та природня сила стихії, жартуючи, розкидала хлам і сміття, нанесенні нелюдськими зусиллями. І все глибше виробляла своє русло. Тріски, гній, солома і сміття — все зміталось і неслось геть. Річка текла і іскрилась".

Головна Управа Українського Національно-Державного Союзу в ЗСА
із смутком повідомляє, що
19 липня ц.р. після важкої недуги помер

Д-р ІВАН ДРАБАТИЙ
член основоположник УНДС.

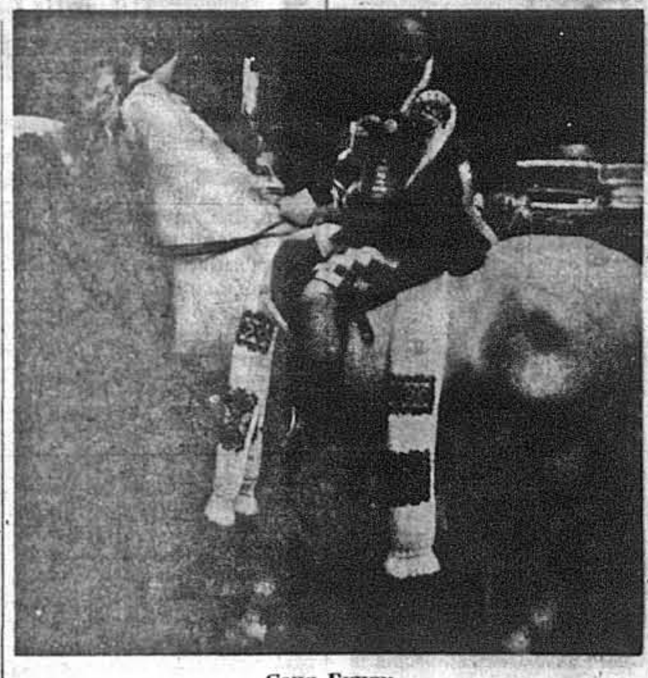
ПОХОРОН відбувся 21 липня на Українському Православному Цвинтарі в Савт Бавнд Бруку, Н.Дж.

29-го серпня ц.р. відбудеться на могилі Покійного Панахида, на яку запрошуємо наших членів, однодумців і приятелів сл. п. Покійника.

ГОЛОВНА УПРАВА УНДС

Замість квітів на могилу
бл. п. **МАРІЇ ПЕТРІВНИ ТУРКАЛО**
складаємо 25.00 дол. на УВАН (Фонд Винниченка)
РАЇСА І ГРИГОРІЙ КОСТЮК

Американська газета про українку Соню Буняк

Соня Буняк

Ню Йорк. — Молода талановита українка Соня Буняк потрапила на сторінки американської газети за те, що вона вміє гарно виконувати українські танки, любить вишивати і вдягатися в українську ношу та любить кінний спорт. 16-річна Соня Буняк, батьки якої прибули з Европи до Америки по другій світовій війні, пишається на першій сторінці "The Windham Journal" з 23 липня 1970 року, що виходить у м. Віндгемі, повіт Грін, Н. Й.: на фотознімці видко молоду гарну дівчинку в українській народній ноші, верхи на коні, якого вона також прикрасила вишитим рушником. На багатолюдному показі коней, що його організувала Віндгемська комерційна палата і „Клаверліф Коррал", вона здобула перше місце в клясі найкращого костюмованого виїзду донем. Під знимкою між ін., зазначено „16-літня Соня Буняк із Віндгему одержала першу нагороду за найкращий виїзд. Вона зодягнена в національну українську ношу, частину якої одержала з України, а частину вишила її мати". В тій же газеті, з 13 серпня є вістка про великий концерт, прибуток з якого пішов на методистську місцеву церкву, організований Гірнандезом Брозом. Там сказано, що між іншим виконавцями 5-го серпня виступали Соня Буняк з українським танком „гопак", а українка Христина Никифоряк так же успішно виконала на фортеп'яні „Гавот" Миколи Лисенка та кілька ін, музичних номерів. На фотознімці зображено Соню Буняк під час танцю, в народній ноші, а в підписі зазначено, що вона зачарувала своїм виступом глядачів. Соня Буняк — старша юначка СУМА в Ню Йорку, закінчила 8-му клясу школи св. Юра, ходить до професійної школи „Перформінг Артс", де займається театральними студіями, і вже здобула за відмінне навчання нагороду від „Нешенел Гонор Сосайті". Вона співає в хорі „Жайворонки" під диригуванням проф. Степаняка, належить до Танцювального Ансамблю під керівництвом хореографа О. Гендзи та до Капелі Бандуристок при Осередку СУМА ім. ген.-хор. Т. Чупринки в Ню Йорку. Соня Буняк вже закінчила 10-літню Школу Українознавства, любить малярство, вишивання і кінний спорт. Навколишні американці знають, що вона — українка, люблять і шанують її за успіхи в навчанні й за те, що вона має власну національну гордість.

ЗМІНА АДРЕСИ

ДО АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

81-83 GRAND STREET
(P.O. Box 346)
JERSEY CITY, N.J. 07303

Долучую 25 центів — прошу змінити мою адресу:

Моя СТАРА АДРЕСА була:

ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ____________

Ім'я і прізвище: ____________

Адреса: ____________

____

Моя НОВА АДРЕСА така:

Ім'я і прізвище: ____________

Адреса: ____________

____________ Zip Code ______

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ В ЩОДЕННИКУ „СВОБОДА"

1 ІНЧ ЧЕРЕЗ ОДНУ ШПАЛЬТУ за культурні імпрези (академії, посмертні згадки, розшуки, подяки)	$2.00
1 ІНЧ ЧЕРЕЗ ОДНУ ШПАЛЬТУ за приватні концерти, бизнесові оголошення (забави, фестини, пікніки, бенкети, банки, продаж домів і т. д.)	$3.00
1 ІНЧ ЧЕРЕЗ ОДНУ ШПАЛЬТУ ЗА ПОЛІТИЧНІ ОГОЛОШЕННЯ (виборчі кампанії)	$4.00
ОГОЛОШЕННЯ ЧЕРЕЗ 8 ШПАЛЬТ (ціла сторінка) по за інч за кожного рода оголошення.	$3.00
ВИГОТОВЛЕННЯ КЛІШЕ на одну шпальту	$4.75
ВИГОТОВЛЕННЯ КЛІШЕ на дві шпальти	$6.50

ОГОЛОШЕННЯ НА ЧЕРГОВЕ ЧИСЛО (2 ДНІ ПЕРЕД ПОЯВОЮ) ПРИЙМАЄТЬСЯ ТІЛЬКИ ДО 12-ої ГОДИНИ ДНЯ.

ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ всі організації, установи і поодинокі особи, які довгують за оголошення, що адміністрація буде змушена відкинути чергове оголошення, доки не будуть вирівняні попередні рахунки.

ЗАБЕЗПЕЧІТЬ МАЙБУТНІСТЬ ЦИХ, ЯКІ ВАМ ВІДДАЛИСЬ В ОПІКУ: ДРУЖИНУ И ДІТИ, БО ХТО ЗА НИХ ПОДБАЄ, ЯКЩОБ ВАС НЕ СТАЛО! ЗАБЕЗПЕЧІТЬСЯ ЩЕ СЬОГОДНІ В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ!